

– академическим делам – 11.

Основой международно-правовой доктрины П. Е. Казанского является концепция международного управления, что в современных условиях позволяет по новому оценить пророческие взгляды нашего соотечественника на развитие международного права.

Луценко О. О.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри міжнародного права та міжнародних відносин*

«ПРАВО НА СУДОВИЙ РОЗГЛЯД» ЯК ОДИН З АТРИБУТИВІВ СПРАВЕДЛИВОГО СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ

Право на судовий розгляд – це право особи звернутися до суду (доступ до суду, право на суд). Доступ до суду як один з елементів справедливого судового розгляду текстуально не згадується у ч. 1 ст. 6 Конвенції, проте Суд постановив, що зазначена стаття забезпечує право кожної людини на звернення до суду. В справі *Голдер проти Об'єднаного Королівства* Суд зазначив: «На думку Суду, було б нечувано, щоб ч. 1 ст. 6 містила детальний опис процесуальних гарантій, які надаються в цивільних справах і не захищала б в першу чергу того, що дає можливість практично користуватися такими гарантіями, а саме, доступу до суду».

Право доступу до суду передбачає, що зацікавлена особа повинна мати можливість розгляду порушеної відносно нього справи в суді і йому не можуть завдавати надмірні правові або фактичні перешкоди. Будь-яке обмеження цього права повинно бути виправданим. Держава зобов'язана забезпечувати реальний і конкретний доступ, продумано створюючи свою судову систему і процедуру звернення до суду (Москвич Л. М. Реалізація права на справедливий судовий розгляд в українському судочинстві. 2008. Вип. 99, С. 187-195). Зміст права на справедливий судовий розгляд є найбільш суперечливим в українському законодавстві, що включає ряд прав та принципів судочинства.

У статті 55 Конституції України проголошено: «кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних досягань».

У справі *Мельник проти України* Європейський Суд зазначив, що право на суд, одним з аспектів якого є право доступу до суду, не є абсолютним; воно може бути обмеженим, особливо щодо умов прийнятності скарги. Однак право доступу до суду не може бути обмежено таким чином або у такій мірі, що буде порушена сама його сутність. Ці обмеження повинні мати законну мету та бути пропорційними між використаними засобами та досягнутими цілями.

Елементами доступності правосуддя, відповідно до вимог права на справедливий судовий розгляд, являються: відсутність необґрунтованих перешкод для звернення до суду за захистом та одержання своєчасного судового захисту; обізнаність людей про систему судів, порядок звернення до них та судову практику; наявність оптимальної системи судових витрат та розвинутих механізмів надання правової допомоги для найбільш вразливих верств населення; виконання судових рішень.

Аналізуючи прецедентну практику Європейського Союзу, хотілося б зазначити про порушення права доступу до суду: недоступність або недостатня чіткість інформації, необхідної для звернення до суду; фінансові труднощі заявника, зокрема можливість оплатити правову допомогу для звернення до суду; відсутність у національному законі процедури розгляду позову.

Стаття 6 § 1 Конвенції кожному гарантує право подавати позови до суду щодо своїх ... прав та обов'язків. Таким чином, це реалізує «право на суд», складовим аспектом якого є право доступу до суду – право почати судовий процес (Рішення Науменко проти України).

Європейський Суд з прав людини являється наднаціональним органом, який розглядає індивідуальні заяви приватних осіб та виносить по ним вирок, які носять для держави обов'язковий характер. Розглядаючи питання про доступ до Європейського Суду, перш за все, потрібно звернути увагу на компетенцію Суду, а саме: визначити які скарги відносяться до сфери компетенції Суду. Юрисдикція Суду поширюється на всі питання щодо тлумачення та застосування Конвенції і протоколів до неї, які передаються йому на розгляд будь-якою Високою Договірною Стороною, а також будь-якою особою, неурядовою організацією або групою осіб у разі порушення однією із сторін положень Конвенції або протоколів до неї (http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004). Виділяють чотири види юрисдикції, якими володіє ЄСПЛ: *ratione materiae* (предметна компетенція Суду), *ratione loci* (територіальна компетенція Суду), *ratione temporis* (межі дії Конвенції у часі), *ratione personae* (дотримання вимог про належного позивача та належного відповідача).

Юрисдикція ratione materiae означає, що держави, засновуючи Суд, наділили його компетенцією щодо розгляду та вирішенню індивідуальних заяв, при умові, що у даних заяв предметом являється право, яке гарантується Конвенцією. Якщо заява з конкретної справи не гарантується Конвенцією, навіть якщо це заява про захист прав, які закріплені у інших міжнародно-правових актах, вона не відноситься до компетенції Європейського суду.

Юрисдикція ratione loci означає, що компетенція Суду з розгляду та вирішенню індивідуальних заяв розповсюджується тільки на ті правопорушення гарантовані Конвенцією, які у просторовому плані мали місце в межах дії національної юрисдикції держав-учасниць Конвенції.

Тобто територіальна юрисдикція Європейського Суду співпадає з просторовою юрисдикцією держав-учасниць.

Юрисдикція ratione temporis визначає, що юрисдикція Суду поширюється тільки на ті справи, в яких порушення прав розглядалися на національному рівні після того, як держава-відповідач ратифікувала Конвенцію. Для рішення суду щодо додержання вимог *ratione temporis*, значимою буде та дата, яка являється останньою.

Юрисдикція ratione personae обмежує коло суб'єктів, які потенційно можуть виступати в якості заявника та відповідача.

Відповідно до статті 34 Конвенції, «Суд може приймати заяви від будь-якої особи, неурядової організації або групи осіб, які вважають себе потерпілими від допущеного однією з Високих Договірних Сторін порушення прав, викладених у Конвенції або Протоколах до неї» (http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004). Таким чином, по-перше, необхідно, щоб заявником була фізична особа, неурядова організація або група осіб. По-друге, заявник має бути прямою та безпосередньою жертвою порушених державою прав, які гарантуються Конвенцією. Втретє, заява подається проти належного відповідача, яким може бути тільки держава, яка ратифікувала Конвенцію (Протокол). Таким чином, до компетенції Суду відноситься вирішення тільки тих заяв, які подаються проти держави.

Складовою частиною доступу до суду являється право на виконання судового рішення, винесеного на користь особи. У справі *Кайсин проти України*, Європейський Суд наголосив, що правосуддя було б ілюзорним, якби не виконувались рішення суду. Виходячи з статті 6 Конвенції, право виконання рішень суду являється невід'ємною частиною права на справедливий судовий розгляд.

Право на судовий розгляд займає важливе місце серед загальновизнаних прав людини, у зв'язку з порушенням якого втрачається можливість захисту від порушення всього переліку прав на справедливий судовий розгляд.

Чибісов Д. М.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри міжнародного права та міжнародних відносин*

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ДЖЕРЕЛ ПРАВА СВІТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОРГІВЛІ (СОТ) У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Міжнародно-правове регулювання інтелектуальної власності є надзвичайно важливим питанням у сучасному комп'ютеризованому і інформаційно насиченому світі (Чибісов Д. М. «Международно-правовая охрана проприетарного цифрового контента (ПЦК): проблемы и перспективы» // Журнал «Юридическая наука» – 2012 № 4, сс.80-85.). Цей об'єкт між-